

НАВЧАЛЬНО-ПОЛЬОВА ПРАКТИКА З ЗООЛОГІЇ

Програма навчальної дисципліни

Частина 1. Зоологія хребетних

Модуль 1. Іхтіофауна та герпетофауна

Тема 1. Іхтіофауна різних типів водойм

Вступне заняття: Особливості екологічних умов різних типів водойм та відмінності у видовому складі риб. Екскурсія: Навички відбору проб у природі. Лабораторні заняття: Навички визначення матеріалу в лабораторії; аналіз видового складу риб басейну Сіверського Дінця. Складання загального огляду іхтіофауни.

Тема 2. Герпетофауна околиць біостанції.

Вступне заняття: Особливості екологічних умов різних типів місцеперебувань представників герпетофауни. Систематичний перелік очікуваних видів. Екскурсія: Навички спостереження та відбору проб у природі. Лабораторні заняття: Визначення матеріалу в лабораторії; аналіз видового складу герпетофауни околиць біостанції.

Модуль 2 Орнітофауна

Тема 3: Птахи нагірної діброви та соснового бора

Екскурсія: Навички визначення у природі. Загальний огляд та визначення у природі. Схилова частина діброви. Особливості екологічних умов соснового бора. Вплив монокультури лісу на склад фауни. Екскурсія: Птахи нагірної діброви. Плакорна частина діброви. Птахи соснового бора. Лабораторні заняття: аналіз видового складу птахів нагірної діброви. Птахи, що гніздяться у 1, 2 ярусах лісу, у підліску та підрості, на землі. Особливості життя птахів, що гніздяться у дуплах. Особливості живлення різних екологічних груп птахів. Біотопна притаманність. Екотонний ефект.

Тема 4. Птахи луків, навколводні птахи

Вступне заняття: особливості відкритих біотопів як місцеперебувань птахів. Відмінність заплавної та суходільних луків – за водним та температурним режимами, рослинністю. Різноманіття стацій. Екологічні особливості водного середовища. Роль хребетних у біогеоценозах водойм. Екскурсія: Видовий склад птахів та біотопна притаманність – для заплавної та суходільних луків. Особливості гніздування птахів на луках. Птахи урвистих берегів річок та піщаних кіс, заплавної озера. Лабораторні заняття: Визначення матеріалу, зібраного під час екскурсії. Складання загального огляду фауни птахів відкритих просторів та птахів, що пов'язані із водоймами.

Тема 5. Птахи агроландшафтів та синантропні птахи

Вступне заняття: Біотопні особливості агроландшафту, відмінності від інших відкритих просторів. Наявність живлення та сховищ як фактори, що визначають життєвий цикл птахів. Структурні елементи агроценозу та їх роль у житті птахів. Особливості людських поселень як місцеперебувань для птахів. Екскурсія: Видовий склад птахів агроландшафту та людських поселень. Гніздові птахи та птахи-відвідувачі. Лабораторні заняття: Обробка та визначення матеріалу, отриманого на екскурсії. Узагальнення уявлень про тваринний світ агроландшафту та людських поселень.

Модуль 3. Теріофауна

Тема 6. Мікромамалії

Екскурсія: Кажани, комахоїдні та гризуни нагірної діброви. Біологія та місце у лісовому біогеоценозі. Ссавці - мешканці селищ, дачних ділянок, лісництва. Ссавці агроландшафту. Причини оселення ссавців поряд із людиною.

Лабораторні заняття: опанування методик вивчення мікромамалій нагірної діброви. Обробка та визначення матеріалу, отриманого на екскурсії. Узагальнення уявлень про тваринний світ агроландшафту.

Тема 7. Макромамалії

Екскурсія: Лісові хижаки. Копитні тварини лісу, особливості визначення у природі. Ссавці урвистих берегів річок; заплавних озер та інших типів водойм (замкнені озера та стариці, річки). Лабораторні заняття: Визначення тварин, що були помічені на екскурсії. Складання загального огляду ссавців, що пов'язані із лісами, водоймами, відкритими просторами.

Модуль 4. Підсумковий

Огляд тваринного світу з різних біогеоценозів району практики. Залікова екскурсія – нагірна діброва, суходільні луки, заплавні луки, русло та водойми заплави.

Захист самостійних дослідницьких робіт

Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4	Робота на екс-курсіях	Усього
20	20	20	30	10	100

Методичне забезпечення

1. Атемасова Т. А., Влащенко А. С., Зиненко А. И., Токарский В. А., Шабанов Д. А., Шандиков Г. А. Учебно-полевая практика по зоологии позвоночных. — Х.: ХНУ имени В. Н. Каразина, 2008. — 180 с.
2. Бокотей А., Фесенко Г. Птахи фауни України. Польовий визначник. К., 2002.- 340 с.
3. Мальчевский А.С. Орнитологические экскурсии Л., 1981
4. Методы учета численности и географического распределения наземных позвоночных /Сб.ст. под ред. А.Н.Формозова М.:АН СССР, 1952.- 341 с.
5. Новиков Г.А. Полевые исследования по экологии наземных позвоночных Москва: Советская наука, 1953.- 490 с.
6. Ошмарин П.Г., Пикунов Д.Г. Следы в природе М., 1990.- 127 с.
7. Райков Б.Е., Римский-Корсаков М.Н. Зоологические экскурсии М., 1994.- 460 с.
8. Фауна Мира. Птицы / под ред. В.Д.Ильичева М., 1991.- 311 с.
9. Фесенко Г.В., Бокотей А.А. Анотований список українських наукових назв птахів фауни України. Київ-Львів, 2000.- 44 с.
10. Формозов А.Н. Спутник следопыта М., 1989.- 280 с.
11. Krebs C. J. Ecological methodology. New York: Harper and Row, 1989. 654 pp.